

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Ambrosii Calepini Dictionarivm Vndecim Lingvarvm

Calepino, Ambrogio

Basileae, 1616

D ante Y

[urn:nbn:de:bsz:31-107476](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-107476)

estate consule Lexicon Hotomani. Vlpian. l. Siquis uxori. §. Si fugitivum. ff. de furt. Si fugitivum meum quis quasi suum a Duumviro vel alius qui potestatem habent de carcere vel de custodia dimittendi, acceptor, an is furti teneatur. Cicero in Oratore: Planeque Duumvirorum iudicium, aut Triumvirorum capitalium, aut Decemvirorum litibus iudicandis dico nunquam. & Duumviri item creabantur iuxta legem, qui de perductione iudicarent, de quibus Livius libro 1: Duumviri, inquit, perductionem iudicentia a duumviris provocari, provocatione cetero, & Duumviri navales, Liv. 9. ab Urbe alterum, ut Duumviro navales classis ordinanda reficiendaque, causa idem populus iudicaret.

Duumviri, us, m. g. Dignitas duumvirorum. [Pol. Panoniam duumvirorum iudicant. Vng. Szobafisze, amandafisze. Ang. A duumvirate of equal authority.] Plin. lib. 4. Epist. ad Sempromium: Hunc Agonem Trebonius in Duumviratu suo tollendū curavit. Paul. Honoris. ff. de Decur. Is qui non sit decurio, duumviratus, vel alius honoribus civilibus fungi non potest. Duumviralis, le. Quod ad duumviratus munus pertinet. [Pol. Duumvirum vocasti. Vng. Szobafisze, amandafisze. Ang. Duumvirate of equal authority.] ut, Dignitas duumviralis, iudicium duumvirale. & Quando verò de homine dicitur, cum significat qui aliquando duumviratum gessit: sicut Consulatum vocamus, qui Consulatum perfunctus est, & Triumphalem, qui triumphum peregit. Vlpian. l. ff. De albo stib. Qui duumviratum gesserunt (si hic honor præcellat) & inter duumvirales antiquissimus quisque prior.

Dux, Vide DVCO.

D, ante Y.

Dynastia, Numerus est binarius, sicuti decas numerus est decimarius. Dynastes, huius dynastie, m. p. Dynastes, Qui in magistratu est, aut qui in civitate plurimum potest. [German. Ein gewaltiger gesetz. Polon. Dynast. Vng. Maga bira pol. Ang. A great lord, or noble man of great power.] ita dicitur à verbo Græco δυναστέω, quod posse significat, sive potentē esse. Scribit Strabo, reges Dynastas vocari, propterea quod plurimum possint, possentque, & populos quod velint, aurvi, aut persuasione perducant. Cicero ad Atticum: Erit nebulo iste cum illis dynastis in gratia. Idem 11. Philipp. Idem si ceteri reges, ut ait, dynastis que fecissent. & Horum dignitas Dynastia, vocatur.

Dyocletianus, sive Diocletianus, Germ. Ein weingelichter mit rotem braun etre handhaken Polon. Dyocjan odwo rchob.] Vetro que eodem modo scriptum invenimus, Doliu scilicet genus, vino conservando idoneum à duobus aunibus: hoc est, anis, ita appellatum. Vide supra DIOTA.

Dyscolus, m. [Dyscolus, sive Dyscolus, Gall. Difficile, sive Dyscolus, Germ. Angerlich, sive Dyscolus, Hisp. Difical, sive Dyscolus, Pol. Rozwrotnik, Vng. Nohoz kedve, okhob. Ang. Perverse, morbidus.] Difficilis, & morosus: quod viti genus à vitæ dyscolia appellatur.

Dysenteria, sive Dysenteria, Gall. Venchie de ventre avec flux de sang par excretion de la nature. Ital. Dolore di ventre con flusso di sangue. Germ. Die reittray der bet rehschaden Hisp. Camaras de sangre. Polon. Hogocka. Vngar. Verhas. Anglice, The bloody fluxe with quantity of the blood.] Intestinorum exulceratio cum inflammatione & excretionem sanguinolenta, ventrem magnis dolonibus torminibusque exercens. Quidam intestinorum

difficultatem, Celsus tormina interpretatur. Cicer. Gallo libro 7. Epistol. Sanè dysenteriam perimucram. Plin. lib. 22. cap. 25: Ad dysenteriam dicitur cum ablinthio. & Hinc Dysentericus, dysentericus, dicitur qui hoc morbo laborat. Plin. lib. 20. cap. 22: Auxiliatur dysentericis semina cucumeris.

Dysnomia, x, f. p. dysnomia, dicitur pervefa juris, legumque constitutio.

Dyspepsia, f. p. dyspepsia, Gall. Difficile digestion, indigestion. Ital. Crudità di stomacho, indigestione. German. Dese duwang. Hisp. El abito de lo no digendo, indigestion. Polon. Zl etymologie wpat. aiku. Vngarice, Gooz et nebezgu valo gyemer fbeci (anagy) gyomogyai. Ang. ill digestion, rameness of stomach.] Difficilis & ægra concoctio: a dys particula que difficultatem, vel depravationem importat, & a psia coctio. Galenus libro de Symp. differentia ponit laxæ coctionis genera, a psia, a psia, a psia, & a psia: inter que hanc ponit differentiam, ut a psia dicatur quam cibum non mutatur, sed talis omnino permanet, qualis est ingestus. Et hanc Latini proprie cruditatem appellant. Bradypepsia autem quum cibum quidem immutatur, sed ægrius, tenuis, & imperfectus: nos imbecillam vel tardam coctionem dicere possumus. Dyspepsia verò dicitur, quum cibum mutatur in alienam qualitatem naturæ nostræ non convenientem. Hanc medici nostri toliantem depravatam dicere solent. Hanc tamen differentiam ne ipsi quidem medici observant qui uno dyspepsie nomine sæpenumerò omnia coctionis vitia intelligant.

Dysphylus, pen. cor. dysphylus, Amicus parvi syncerus. [Pol. Noywini przyjaciel. Vng. Csinnel valo barát. Ang. An friend not upright. Juvenal. Sat. 3. Non est Romano cuiquam locus hic ubi regnat Protogenes aliquis, vel dysphylus. Castigatoria exemplaria habent Diphilus: & ita omnino legendū. Videtur enim Iuvenalis hinc notare Græculū quecipiam nomine Diphilum.

Dyspnoea, sive Dyspnoea, Gall. Difficulté d'haler, Ital. Difficoltà di spirare. Ger. Engbrüstigkeit, sive dyspnoea. Hisp. El aceja. Pol. Trudni oddech. Vn. Nohozgu valo léh. Ang. Difficultie of breathing, suffocant.] Spirandi difficultas: quod viti genus senibus solet esse familiare, teste Hippocrate: unde & Virgil. senes, anhelos vocat. Tres autē à medicis enumerantur morbi in difficultate spirandi consistentes. Nam quum ea modica est, dyspnoea: quum vehementior aëre vocatur. Quum verò evenit ut nisi recta cervice spiritus trahi non possit, orthopnoea appellatur.

Dyspnoea, sive Dyspnoea, Gall. Qui ne peut avoir son haleine à son aise. Ital. Chi spira con difficoltà. Germ. Der da schweithen athmet. Hisp. El que aceja. Pol. Ciepka rchma. Vn. Nohozgu valo. Ang. That breatheth painfully, suffocant.] Qui dyspnoea laborat. Plin. lib. 24. cap. 6. Ammoniacum prodest dyspnoicis, pleurencis, &c. Dyspnoea, f. p. dyspnoea, Gall. Difficulté de passer. Ital. Difficoltà di passare. Ger. Harnstange, herte ja harnen. Hisp. Difficultad de orinar. Pol. Krywka, trudni modj puszczanie. Vng. Nohozgu valo hullu. An. Difficultie in passing.] Difficultas, & suppressio urinae, calculo, vel materia quæpiæ crassa, aut caruncula meatu obstructente. Hoc vitium Cato significat, quum ait: Quibus æpre lotium ut. Cic. Gallo lib. 7: Picurum tuum Stoiici male accipiunt, quia dicit dyspnoea, & dyspnoea, nisi sibi molesta esse: quorum alterum morbum edacitatis esse putant, alterum etiam turpioris intemperantia. Stranguria autem, morbus est à dysuria diversus, quem nonnulli urinae stillicidium appellant, quum scilicet tanta est vel urinae acrimonia, vel vesicæ imbecillitas, ut quicquid in eam illabatur, statim excernatur.

nitivo) ut, Ex dignitate, ex usu, ex utilitate: hoc est, pro dignitate, vel ad dignitatem. E. Repub. pro Republica. & Modò secundū, & ut Ex Platonis sententia est, secundū Platonis sententia. & Modò in. Cic. E. renibus laborant est, morbum patiebatur in renibus. & Compositi quandoque, privationem indicant, ut Elinguis, Exanguis. Quandoque, vehementiam vel perfectionem, ut Eludo, Exoro. Quandoque, extra, ut Educo, Excludo. & Compositur autem E, cum b, ut Ebibo: d, ut Educo: g, ut egredior: i, ut eicio: l, ut eludo: m, ut emitto: n, ut emitor: r, ut erigo: u, ut eveho. & Ex verò cum a, ut exaudio: c, ut exco: f, ut efficio: o, ut exoleo: p, ut expello: q, ut exquo: s, ut exsequor: ut extendo: ut exaro. Verum quando post ex, sequitur f, mutatur x in f, ut excludo. Quum verò sequitur s, abicitur f, ut exequor, & exico: in aliis integrā manet. & Contrariò, [sicuti est in contrariis, & contrariis. Gall. Au contraire. Ital. All'incontro. German. Im gegensatz / bemitderum. Hispanice El contrario. Polon. Naprzecywno. Vngar. Vignag. Ang. On the contrary.] adverbium, significat e diversò, contrā. Cic. 3. de Finib. Contrariò moderatè habitus.

E, ante A.

Eale, Fera est in Aethiopia nascentis, magnitudine equi fluviatilis, cauda elephantis, colore nigra vel fulva, maxillas habens apti, & majora cubitalibus cornua, mobilia, que alterna in pugna

SVAPTE natura non ita resonat, sicut A. O. neque tam promptè os ducit, iduq; magis languido circa arteriam prodit, rictum superiorem aliquo modo deprimat, sonū tamē & augeat & minuit ea ratione qua & A, ubi satis abundè dictū est. In fine dictionis corripitur, præter quādo in Græcis vocibus scribitur per s, ut in Penelope. Ablativam quintæ declinationis producitur, die, re. Imperativi singulares secundæ conjugationis, doce. Monosyllaba: ut, me, te, pater que conjunctio, ve, ne, quum significat an. Adverbia in e, ab adjectivis, us, a, um, ut dodé.

E & Ex, [E, ante A. Gall. De. Ital. Di. Ger. Von / aus. Belg. De. Hisp. De. Vng. Arol. sive, libol. Ang. Of.] Prepositiones sunt q; & separant, & coponuntur. Separant, modò temporales sunt: ut, Ex illo celebratus honos: hoc est, post illud tempus. Modò locales: ut E caelo. Modò ponuntur pro à vel ab: ut, Audis è patre meo. & Modò significant pro vel ad, (æst cū ge-